

NARRATIVA

Maria Àngels Anglada, *Obres Completes. Narrativa. Volum primer*. Introducció de Carles Miralles. Edició i notes d'Eusebi Ayensa. Edicions 62 i Diputació de Barcelona. Barcelona, 2001.

Enrotllar el fil de la història

ANNA M. GIL

Hi va haver un temps en què l'artista somiava en un món tocat per la resplendor de la veritat cultural i predicava la insurrecció radical de l'esperit i la confiança en el futur. Però tot va canviar després d'Auschwitz: l'art semblava incapaç d'ordenar el caos de la història, no hi havia progrés ni redempció possible. Què fer? Maria Àngels Anglada (Vic, 1930 - Figueres, 1999) ho sap molt bé. Prolífica (col·labora en diferents revistes i diaris, té nombrosos estudis crítics, entre els quals destaquen els d'Espriu i Fuster, i llibres de divulgació mitològica, de poesia, novel·la i contes, així com moltes pàgines dedicades als infants) i compromesa (recordem la *nouvelle* sobre el *lut-hier* de Cracòvia que intenta sobreviure al camp nazi de Tres Rius, o l'assaig sobre Ungaretti, Pasolini i Montale, que apellen de manera diferent a la responsabilitat del creador), Anglada ja no busca la veritat absoluta, només intenta trobar un corró per enrotllar el fil de la història sense trencar-lo. I no

accepta la derrota: vol parlar-nos de qüestions humanes i insolubles (la llibertat, la injustícia, el dolor) mitjançant textos d'una complicada simplicitat, que parteixen de la pròpia tradició literària i tenen una dimensió intemporal i subversiva. Textos que ara són al nostre abast gràcies a la iniciativa d'Edicions 62, que acaba de publicar el primer volum de l'obra completa, dedicat a la narrativa, a càrrec d'Eusebi Ayensa i amb una introducció de Carles Miralles.

Abans de morir, l'autora havia organitzat tot el seu material en un esborrany de projecte d'edició que agrupava les novel·les en tres parts, *Dues planes, Mediterrànies i Trio de Mitilene*, al marge de la cronologia i per temes: la recerca de la identitat i la fidelitat a la pròpia història, l'interès pel món grec, l'amor per la música.

La poeta Maria Àngels Anglada

El paisatge benèvol d'Itàlia i Grècia, l'esquerpa plana del Vic natal, l'Empordà on va viure amb Jordi Geli, el company d'estudis amb qui es va casar el

1954, i la memòria del passat serveixen de base a una narrativa que barreja crònica i fabulació, el català normatiu i la llengua viva, universalitat i localisme. Una narrativa de ressonàncies tràgiques, en què tots poden ser víctimes i herois i el bé sembla impossible. La lectura dels llibres d'Anglada, però, no deprimeix. En primer lloc, perquè procuren descriure fredament la realitat, atenint-se als fets i dissecant els estats emotius dels personatges. En segon lloc, perquè eviten allò que l'autora anomena "sàdisme literari", és a dir, recrear-se en el sofriment. I, en tercer lloc, el llibre d'Anglada anima el lector perquè traspuen confiança en l'espècie humana i l'ajuden a comprendre.

L'home, a diferència dels animals, tal com assenyala Tz-

vetan Todorov en la seva magnífica indagació sobre els mals del segle XX, té consciència de si mateix i la capacitat de jutjar i d'actuar en llibertat. Encara que practicar-ho no és fàcil: cal ser, al mateix temps, justicier i defensor del gènere humà. Anglada ho intenta, segons Carles Miralles, mitjançant una ètica senzilla però difícil d'assolir, perquè implica informar-se, fer-se càrrec de les coses i tenir criteri.

MINUCIOSITAT I RIGOR

Les seves obres (tant si fan referència a la besàvia implicada en un procés per assassinat com si parlen del poeta del segle XV Andreu Febrer o del genocidi del poble armeni) recreen el món descrit amb la minuciositat de l'historiador. A més, Anglada, a la manera de Montaigne, no alligona, narra. I ho fa amb independència i rigor. Els lectors que encara no coneixin els seus títols (*Viola d'amore, Artemísia, El violí d'Auschwitz, Les Closes, Flors per a Isabel, No em dic Laura, L'agent del rei, També a tu, Cleanòrides, Sandàlies d'escuma, Quadern d'Aram, La daurada Parmèlia i altres contes, Nit de 1911, L'Àngel*) ara tenen l'oportunitat de comprovar-ho. I els seguidors de la vigatana disposen ja d'una acurada edició, amb notes explicatives i complementàries sobre la gènesi de cada llibre, que, ben segur, refermarà la seva adhesió per una escriptora preocupada a buscar el sentit de les coses per desvelar-nos la veritat.

Van ser aquí: la invasió dels ultracossos

NARRATIVA

Rick Moody, *La tempesta de gel*. Traducció de Concepció Iribarren. Llibres de l'índex. Barcelona, 2001.

Bé, no precisament aquí, però sí a la Terra. Va ser a principis dels setanta, a Ianquilàndia. Uns éssers d'un altre planeta es ficaven dins del cos dels humans, els desposseïen de valors i creences i els convertien en larves que amagaven al soterrani. Eren Ginsberg, els Grateful Dead o Crumb extraterrestres? Algú en dubta? El cert és que en aquells anys, aquell Gran País va començar fumant-se uns porros i va acabar enganyat pel seu president, perdent a Vietnam i amb Patty Hearts com a antecessora directa del nostre Servicaixa. És en aquest moment concret de la història en què Rick Moody col·loca —de manera obsessiva: ni un dia més ni un dia menys: desembre del 1972— la seva història, la seva àrida i devastadora tempesta gelada.

Publicada el 1994 *La tempesta de gel* arriba ara traduïda per primera vegada al català en una acurada i excel·lent col·lecció. Va ser la seva segona novel·la i la millor i més aclamada en

una carrera que esdevenia prometedora i que, de moment (amb tres novel·les més i un llibre de relats), continua sense assolir les expectatives creades. Narra la vida dels membres de dues famílies d'un barri de classe benestant de Connecticut, en aquella compota d'alliberament sexual, gurus, Guerra Freda, panteres negres, Carole King, drogues i llibres d'autoajuda. Crisi de valors, la televisió com a far de la fi del món i la família com la tortura més cruel i perfecta que ha creat la nostra societat. Fàstic, avorriment i un grapat d'éssers egoistes, maldestres i desequilibrats que van donant bandades d'un costat a l'altre, destrossant tot el que troben al seu pas, confiant en el sexe com a identitat correcta, la sinceritat en format serra mecànica i tota aquesta moneda menuda destil·lada del triomvirat *hippie*: Freud-Jesús-Che Guevara. Totes dues famílies es troben atrapades en la seva autodestrucció, aïllades per la tempesta, trenca-des en una mateixa nit. Mentre els grans juguen a l'intercanvi de pare-

lles, els adolescents tracten de trobar la clau per no quedar-se fora del ramat, eludir la genètica, estimar i ser estimats.

IMPRESSIONS DIFERENTS

En el moment de la seva publicació se'l va emparentar amb Cheever i Updike, i la posterior adaptació cinematogràfica d'Ang Lee (excel·lent film que va ser premiat a Cannes) emparava aquestes comparacions. De fet, després del visionat de la pel·lícula un es quedava fins al

final dels crèdits per veure qui havia adaptat tan bé *Parejas*. Però la lectura de la novel·la causa una altra impressió. Rick Moody, sí, s'amaga sota la pell de John Updike per entrar al seu territori però escriu com Easton Ellis. La mirada és a estones lúcida, com la seva escriptura, però li falten matisos, pietat, desamor o comprensió cap als seus personatges (tret de Paul, clonat personatge salingerià) el que fa que se li escapi la mà, tant en la seva suposada

radicalitat com en el furibund atac a aquesta impostada estructura familiar del *tupperware* com de la pròpia novel·la alternant moments impecables que t'imanten al llibre amb digressions col·laterals innecessàries, temps morts, excés de pàgines que fa que es perdi dramatisme o que arrossegui la lectura al descompensar l'acció del que s'està narrant.

És amb tot això que la pel·lícula avantatja el llibre. Es queda amb l'essencial. I l'essencial narrat per Rick Moody (postmodern i moralista *Deus ex machina* que castiga les seves criatures pels seus pecats) és brutal, una tragèdia clàssica situada a l'Amèrica del 1973 que ja havia deixat de ser aquell paradís de ciutadans divertits, honestos i treballadors per convertir-se en un corromput món d'incapacitats, ejaculadors precoços i tarats. I potser no ho fa encertadament però sí amb les intencions clares, des d'una nostàlgia endèmica que detona l'autor mitjançant una bomba al mateix cor d'aquella infantesa, d'aquella societat en què els pares i les mares van voler seguir sent nens, homes i dones, objectes consumibles i consumidors.

Una imatge del film 'La tempesta de gel', dirigit per Ang Lee